

WIELBICIEL MORPHY'EGO

Franz Gutmayer (1857-1937).

Podobnie do innych dziedzin wiedzy i umiejętności, sztuka szachowa posiada nie tylko rozmaite szkoły, a w nich swoich filozofów, profesorów, magistrów i adeptów, ale ma też - prawda, że mniej licznych i niekiedy przemilczanych wstydliwie - galerię fałszywych proroków, szarlatanów i zwolenników zabobonu. Niestety nie wszyscy zdają sobie sprawę, że sama miłośność do szachów nie czyni automatycznie z człowieka wyroczni w temacie "królewskiej gry". Gdy współczynnik ambicji do rzeczywistej wiedzy i umiejętności przekroczy pewną wartość, dochodzi do sytuacji niekiedy mieszanych, a niekiedy smutnych.

Uosobieniem szarlatanerii (ocierającej się wszelako o niezamierzony komizm) na gruncie szachów niemiecko-języcznych jest postać austriackiego gracza i autora Franza Gutmayera (1857-1937). O jego życiu i twórczości milczą duże i małe encyklopedie, a tymczasem księżki Gutmayera na aukcjach antykwarycznych osiąga wysokie ceny, a osoba ich autora nie popada w zapomnienie. Najpierw zobaczmy dwie partie z mego turnieju berlińskiego Schach Verein Centrum z końca XIX wieku.

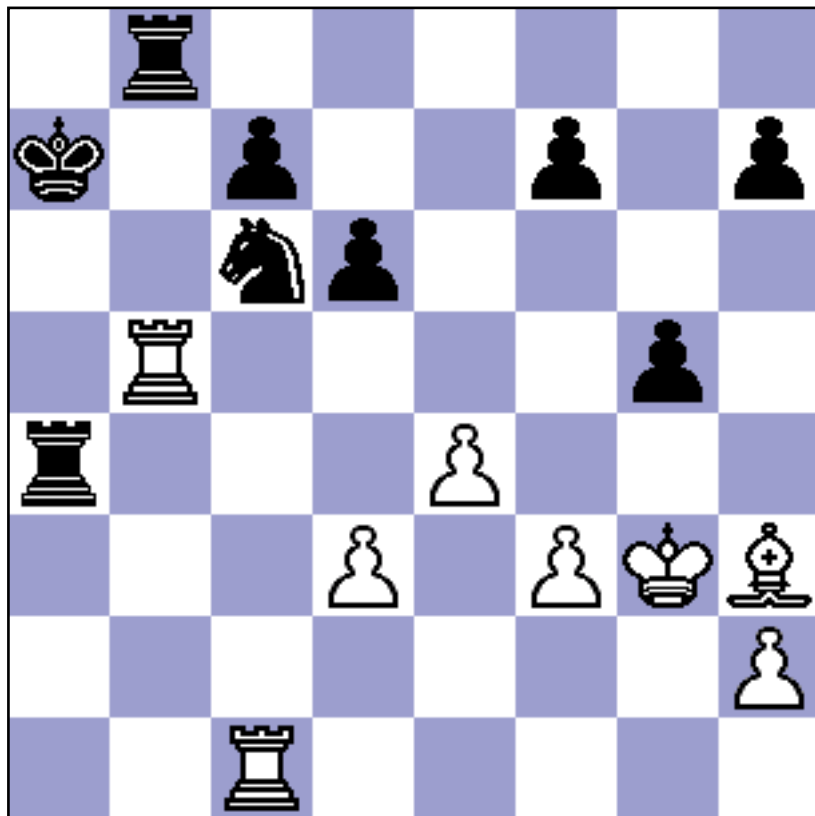
F. Gutmayer - K. von Bardeleben [C01]
Berlin 1897

1.e4 e6 2.d4 d5 3.exd5 (Tak na obronę francuska reagował Paul Morphy.)
3...exd5 4.Sf3 Sf6 5.Gd3 Gd6 6.0-0 0-0 7.Sc3 c6 8.Gg5 Ge6 9.Se5 Sbd7 10.f4 Sb6 11.Hf3
Ge7 12.Wae1 Sc4 13.f5 Gc8 14.b3 Hb6 (14...Gb4=)
15.bxc4 Hxd4+ 16.Kh1 Hxc3 17.cxd5 cxd5 18.Sg4 Gd8 19.Gxf6 Gxf6 20.Hxd5 (Czarne błąd?
miałyby kłopoty z dokończeniem rozwoju.)
20...Hd4 21.Hf3 Hd6 (21...Gg5!?)
22.Gc4 Wb8? 23.Wd1 Hb6? 24.Hg3! Gxf5 (Rozpacz, ale nie pomaga 24...Wa8 z powodu
25.Sh6+ Kh8 26.Sxf7+.)
25.Wxf5 Wbd8 26.Gd3 i białe łatwo zrealizowały przewagę figury
(1-0 po 47 posunięciach).

Cenne pod względem sportowym zwycięstwo nad znanym profesjonalistą było dla Gutmayera w tym turnieju (1. Von Bardeleben 4,5/6, 2. Charousek 4, 3. Kohn W. 3,5, ...7. Gutmayer --1 pkt.).

R. Charousek - F. Gutmayer [C25]
Berlin 1897

1.e4 e5 2.Sc3 Sc6 3.f4 exf4 4.d4 Hh4+ 5.Ke2 d6 (Inna możliwość to 5...d5.)
6.Sf3 Gg4 7.Gxf4 Hf6 8.Ke3 Gxf3 9.gxf3 g5 10.Gg3 Sge7 11.Sb5 0-0-0 12.d5 a6 (Arcymistrz
Barcza poleca tu 12...Se5 13.Sxa7+ Kb8 14.Sb5 Gh6.)
13.dxc6 axb5 14.cxb7+ Kxb7 15.Hd3 Hxb2 16.Gh3 Gg7 17.Wab1 Hc3 18.Wxb5+ Kc6
19.Wb3 Gd4+ 20.Ke2 Hxd3+ 21.cxd3 Gb6 22.a4 Wa8 23.Wa1 Kb7 24.Gf2! (Lecz nie 24.a5 z
powodu prostego 24...Sc6.)
24...Sc6 25.Wab1 Wa6 26.Wb5 Ka7 27.Wc1 Gxf2 (27...Kb7 28.Gxb6 cxb6 29.Wxg5 Wxa4
30.Wg7 Sd8 byłoby chyba jednak lepsze.)
28.Kxf2 Wb8 29.Kg3 Wxa4

30.Gd7! (Artystycznie zagrane, ale proste 30.Wxb8 Sxb8 31.Wxc7+ Kb6 32.Wxf7 te? powinno wygra?.)

30...Wxb5 31.Gxc6 Waa5 32.Gxb5 Wxb5 33.Wxc7+ Wb7 (33...Kb6 34.Wxf7 h5 35.Wf5 h4+ 36.Kg4+-.)

34.Wxb7+ Kxb7 35.Kg4 Kc6 36.d4 Kb5 37.Kxg5 Kc4 38.d5 Kd4 39.Kf6 Ke3 40.e5 1-0.

Parti? przytacza wiele ksi??ek, w tym monografia "Kometa Charousek" (Unterhahing 2000) zmar?ego w ub. roku Wiktora Czaruszyna, znanego czytelnikom "Przegl?du".

W turnieju g?ównym "A" w Kolonii w 1911 roku (1. ?owcki 10,5/15, 2-5. Esser, Von Freyman, Hromadka i Rotlewi - po 10 itd.) Gutmayer zaj?? skromne 12 miejsce. Prawda, ?e by? ju? w zaawansowanym wieku, jak na gracza turniejowego, ale ?adne lepsze wyniki z lat jego m?odo?ci nie s? znane.

D?uga jest natomiast lista artyku?ów i ksi??ek, które wysz??y spod pióra Gutmayera. Widzimy tu "Drog? do mistrzostwa" (cztery wydania w latach 1898-1923), "Tajemnice gry kombinacyjnej" (3 wydania), "Misterium sztuki szachowej", "Mój system" (na kilka lat przed Nimzowitschem...) i wiele innych. I nie by?oby w tym nic zdro?nego, gdyby nie ich styl i tre?ci zawarte w tych dzie?ach. Gutmayer bezlito?nie krytykowa? "now? szko??" Steinitza - Tarrascha, zarzucaj?c jej przedstawicielom wszelkie mo?liwe wyst?pki przeciwko zdrowym zasadom strategii. W grze wsp?oczesnych sobie mistrzów widzia? tylko "trwo?liwe staranie o utrzymanie ma?ej przewagi", powszechne granie wariantów, które prowadz? do pozycji "godnych politowania", bowiem "s?abych, ?cie?nionych i ubogich w elementy taktyczne", niezrozumienie potrzeby wsp?dzia?ania wszystkich figur.

Idolem Gutmayera by? Paul Morphy. Po Morphy, zdaniem austriackiego autora, nie wydarzy?o sie w szachach nic godnego uwagi. Zgodnie z jego przekonaniem Winawer obawia? si? skoczków (dlatego wymienia? go?ce na skoczki), Steinitz w dziwaczny sposób koncentrowa? figury na skrajnych liniach, Czigorin wykonywa? podejrzone ewolucje skoczkami, a Lasker goni? za wymian? hetmanów.

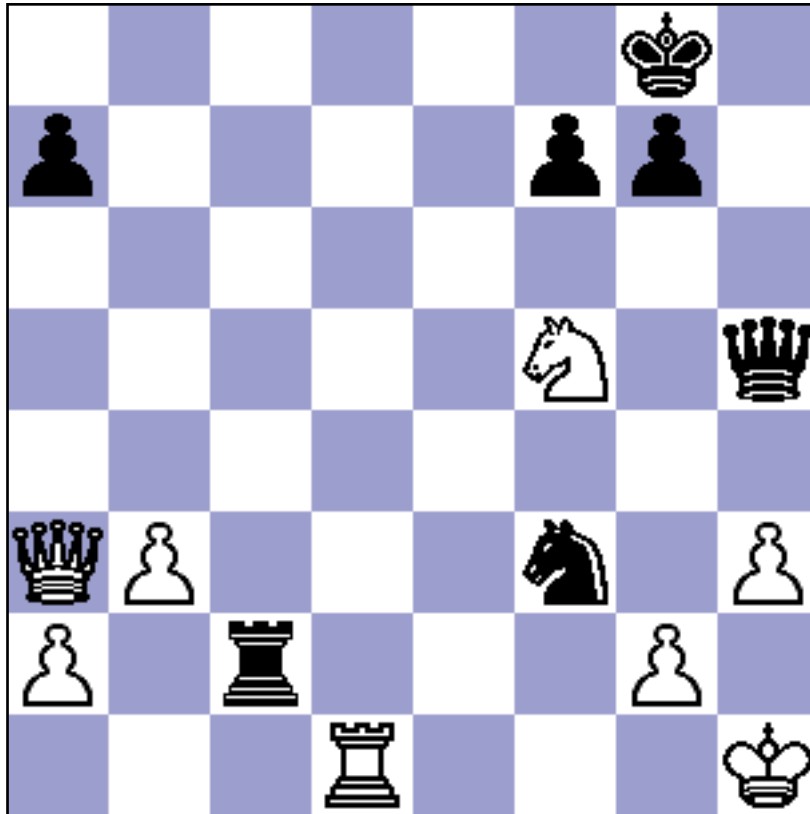
"Co nale?a?oby powiedzie?" - zapytywa? z trosk? Gutmayer - "odno?nie sposobów rozgrywania obrony francuskiej, gdy Tarrasch ruchem 3.Sd2 zamyka ca?e swoje skrzyd?o

G

hetmańskie, za? Czigorin ruchem 2.He2 - skrzydło królewskie?" Tylko Morphy był wolny od jakichkolwiek wad; najbardziej obiektywny z kiedykolwiek grających w szachy, wygrywający szybko, lekko i efektownie.

Ale nie tylko publicystyka szachowo-historyczna Gutmayera budziła krytykę, a niekiedy i miech. Oto przykład jego wykładu na temat gry kombinacyjnej.

F. Gutmayer - Schulz

"Mój przyjaciel Schulz mocno na mnie nacisnął. Ma on przebiegły umysł i dzielne serce. Teraz zamierza poświęcić hetmana na h3 i zamatować mojego króla wieżą. Ale ja widzę to podstęp. Jego wszystkie figury wyglądają niebezpiecznie, stwarzają groźby. Już miałam mnie opuścić odwaga, serce zatrwożyło, gdy wtem przez mój mózg przebiegł boski pomysł. Jestem uratowany, wygrywam, triumfuję!"

Po tym rozbudowanym literacko wstępie czytelnik zagłębia się w pozycję na diagramie i w mgnieniu oka dostrzega banalne rozwiązanie (1.Hf8+ i np. Kxf8 2.Wd8 mat).

Produkcja książkowa Gutmayera, jak już powiedziano, była obfita i widocznie trafiała w jakichś rynków, bo wydawcy podejmowali się kolejnych wznowień. Z tym zdumiewającym fenomenem nie mógł pogodzić się Richard Reti i w odpowiedzi napisał wspaniały cykl artykułów o rozwoju strategii szachowej na przestrzeni stu poprzednich lat; zebrane w całość artykuły te zostały wydane na książkę "Nowe idee w szachach"; najbardziej znany w dorobku czechosłowackiego arcymistrza. We wstępie do pierwszego wydania Reti pisał:

"Ten Gutmayer, któremu prawdopodobnie wystarczy 50 lat, by pojawił Steinitz, dzięsić to, że przynajmniej częściowo rozumie Morphy'ego. Wierzy on, i to wszystko, co dla niego jest oczywiste, winno być odkryciem dla innych, a ten jedyny promień światła, który rozświetla ciemności jego mózgu, zamienia w rzędy swoich książek".

Drukowane w swoim czasie kombinacje i partie Gutmayera przy bliższym przyjrzeniu się wykazują niestety istotne defekty. Raz, że nazwiska pokonanych nic czytelnikom nie mówi, tak więc gutmayerowskie ataki nie spotykają się z precyzyjną obroną, a dwa, że tu i ówdzie

G

kombinacyjne pomysły zwolennika szachów romantycznych zawierały luki.

F. Gutmayer - A. Brinckmann [C55]
Hamburg, 1910

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Gc4 Sf6 4.d4 exd4 5.0-0 Gc5 6.e5 d5 7.exf6 dxc4 8.We1+ Ge6 9.Sg5 Hd5 10.Sc3 Hf5 11.g4 Hxf6 (To jeszcze nie przegrywa, ale warto wiedzieć, że już 100 lat temu teoria zalecała grę 11...Hg6! 12.Sce4 Gb6 13.f4 0-0-0 14.f5 Gxf5 15.gxf5 Hxf5 z wystarczającą rekompensatą za figurę; Blackburne - Teichmann, Norymberga 1896.) 12.Sd5 Hd8 13.Wxe6+ fxe6 14.Sxe6

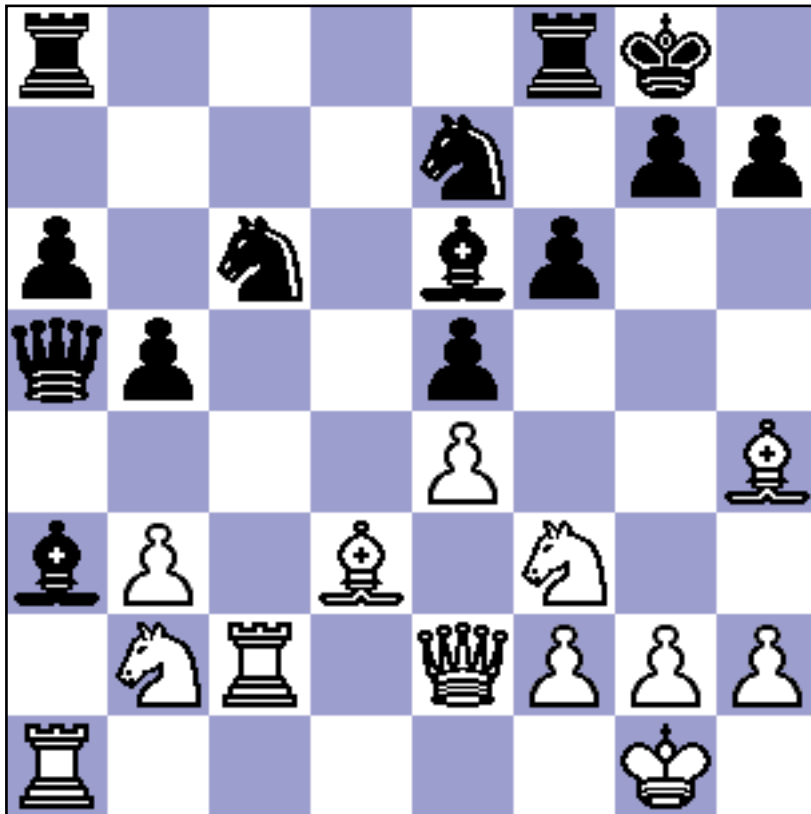
14...Hd6?? (Konieczne 14...Hd7 15.Gh6 Gd6 16.Sxg7+ Kd8 17.Sf6 He7 18.Hf3 Kc8 i teraz białe mogą forsować wieczny szach przez 19.Hf5+ itd.)

15.Gf4+- Se5 (Czarnym pozostało tylko przyglądać się harcom nieprzyjacielskich figur - ratunku nie widać.)

16.He2 Kd7 17.Sxc5+ Hxc5 18.Hxe5 Wad8 19.Sf6+ Kc6 20.Hxc7+ Kb5 21.a4+ Kb4 22.c3+ 1-0.

F. Gutmayer - Steiner [C15]
Hamburg 1910

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Sc3 Gb4 4.Gd3 Se7 5.Sf3 0-0 6.0-0 c5 7.dxc5 Gxc5 8.He2 Sbc6 9.Gg5 f6 10.Gh4 d4 11.Sa4 Gd6 12.c3 Ha5 13.b3 dxc3 14.Wac1 Gb4 15.a3 Gxa3 16.Wxc3 a6 17.Wc2 b5 18.Sb2 e5 19.Wa1 Ge6

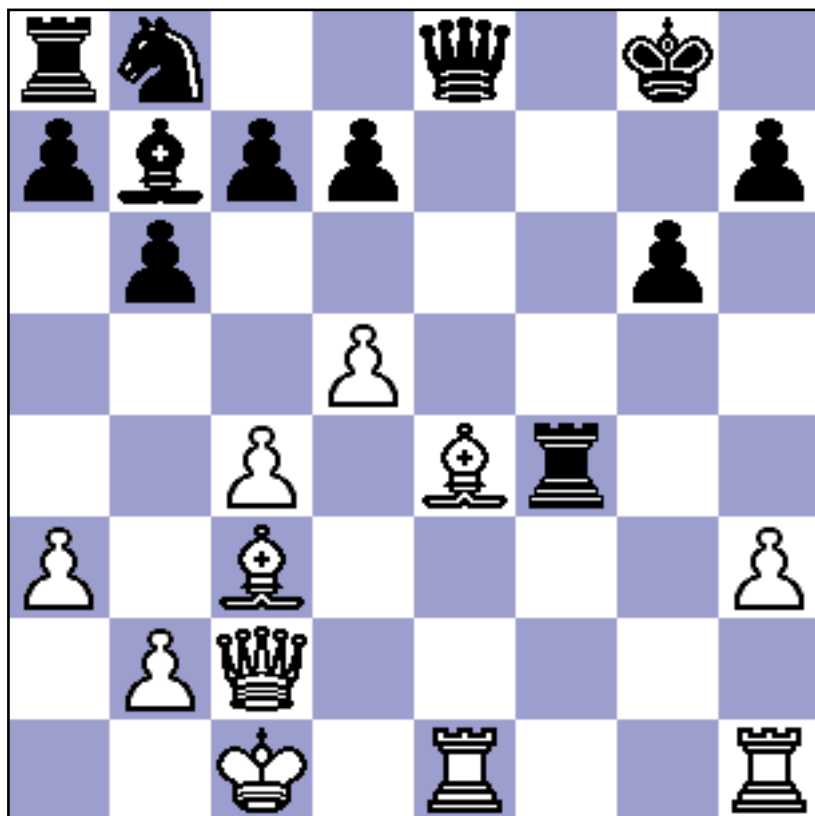

20.Gc4 bxc4 21.Sxc4 Gxc4? (Nale?a?o gra? 21...Hb4 22.Wxa3 g5 23.Gg3 g4 24.Se1 Sd4 -+.)
 22.Hxc4+ Kh8 23.Wca2 Hc5 24.Wxa3 Hxc4 25.bxc4 Wfb8 26.h3 a5 27.Sd2 Wb2 28.Sb3 g5
 29.Gg3 Wc8 30.Sxa5 Sxa5 31.Wxa5 Wxc4 32.Wa7 (Bia?e nie zauwa?y?y uderzenia
 32.Wxe5.)
 32...Sg8?? 33.Wf7+- Wxe4 34.Waa7 We1+ 35.Kh2 Sh6 36.Wxh7+ Kg8 37.Wxh6 Wbb1
 38.Gxe5 fxe5 39.Wg6+ Kh8 40.Wxg5 Wh1+ 41.Kg3 Wb3+ 42.Kg4 e4 43.Wa6 Kh7 44.Kh5
 1-0.

Gdy Franz Gutmayer stawia? do boju z prawdziwymi mistrzami szachownicy, teorie, które
 g?osi? w swych artyku?ach i ksi??kach, podlega?y surowej weryfikacji, a wyniki partii rzadko
 kiedy okazywa?y si? korzystne dla ideowego przeciwnika "nowej szko?y".

Von Freyman - F. Gutmayer [A85]
 Kolonia 1911

1.d4 e6 2.Sf3 f5 (Nie mo?na nie zauwa?y?, ?e wielki Morphy te? stosowa? obron?
 holendersk? - T. L.)
 3.c4 Sf6 4.Sc3 Ge7 5.e3 0-0 6.Gd2 b6 7.Hc2 Gb7 8.Gd3 Sc6 9.a3 He8 10.0-0-0 Sb8 (Czarne
 graj? bez planu, zas?ugiwa? na uwag? manewr Sc6-d8-f7.)
 11.d5 Sg4 12.Ge1 Gf6 13.h3 Se5 14.Sxe5 Gxe5 15.f4 Gf6 16.g4 g6 17.gxf5 exf5 18.e4 Gxc3
 (Bardzo pi?knie, ale ruch w tek?cie wprost zaprasza bia?e figury do matowego ataku.)
 19.Gxc3 fxe4 20.Gxe4 Wxf4 21.Wde1

21...Sa6 22.Gxg6 (Czemu nie Hc2-d3-d4, co prowadzi?o do mata?)
 22...Hxg6 23.Whg1 i bia?e wygra?y 1-0; (uwagi z ksi?gi turniejowej).

H. Rotlewi - F. Gutmayer [A85]
 Kolonia 1911

1.d4 e6 2.c4 f5 3.Sc3 Sf6 4.e3 Ge7 5.Gd3 b6 6.Sge2 Gb7 7.0-0 Sa6 8.a3 c5 (Czarne graj? w
 stylu dekadencckim.)
 9.f3 cxd4 10.exd4 g6 11.Gh6 d6 12.Sf4 Sc7 13.He2 Kf7 14.Sb5 Sfe8 15.Wae1 Gc8 16.Sh3
 (Pocz?tek wygrywaj?cego manewru.)
 16...g5 17.f4 g4

18.d5 (Pointa!)

18...gxh3 19.Hh5+ Kg8 20.We3 Gf6 21.Wg3+ Sg7 22.Sxc7 Gd4+ 23.Kh1 hxc2+ 24.Wxc2 Gd7 25.Gxc7 Gxc7 26.Wxc7+ Kxc7 27.Wg1+ 1-0 (uwagi z księgi turniejowej).

Kilkanaście - kilka lat temu pewien polski autor, korzystając ze znajomości i układow, wydał parę własnych podręczników szachowych oraz tłumaczeń z języków obcych. Poziom tych prac bywał, a rekordowym osiągnięciem było przetłumaczenie rosyjskiego zwrotu "ziewok stoletja" (bądź stulecia) jako "ziewnięcie wieku"! Gdy krytyczne oceny dotarły do (nieświadomego?) wydawcy, powiadomiony o tym autor ...zaskarżył do sądu osobę, która w pisemnej formie miała czelność udowodnić jego skrajną niekompetencję. Na szczęście tym razem Temida nie okazała się ślepa i pozew o zniesławienie został z hukiem odrzucony przez Wysoki Sąd. Ponieważ jednak lichy nie był, toteż nie wymienię nazwiska tego "Gutmayera polskich szachów" ani tytułów jego utworów.

Unikalny ID rozwiązania: #1344

Autor: : polbase

Data ostatniej aktualizacji: 2012-11-27 15:41